

[Kampmann.]

sammen. Derfor skal jeg nøjes med i første omgang at tilkendegive, at socialdemokraterne kan støtte boligministerens lovforslag, og begrundelsen, som hænger sammen med hele det øvrige finansieringsmarked for fast ejendom og hele det øvrige kapitalmarked, skal jeg vente med at fremkomme med, til vi behandler den forespørgsel, som vi har stillet til boligministeren.

Poul Schlüter: Jeg kan på det konservative folkepartis vegne give tilslutning til det lovforslag, boligministeren har fremsat. Det må være rigtigt at vedtage en tilføjelse til realkreditlovgivningen, hvorved det gøres ganske klart, at det ikke kan være meningen, at det nye realkreditsystem, som folketinget vedtog i fjor, udhules gennem private kreditinstitutters udstedelse af obligationer.

Ib Thyregod: Om realkreditlån er der jo indgået et bredt forlig her i folketinget, og jeg forstår også, at der indtil nu er enighed om det lovforslag, som foreligger her om ændring af loven om realkreditinstitutter. Jeg tror, det er rigtigt, at en af forudsætningerne for realkreditforliget var, som man peger på det i begrundelsen til lovforslaget, at man ikke gennem oprettelse eller anvendelse af andre institutter skal kunne udhule den realkreditordning, som nu er gennemført. Der er tale om dels en forenkling ved de sammenlægninger, der har fundet sted, dels en begrænsning af långivningen navnlig ud fra hensynet til betalingsbalancen og vor samfundsøkonomi, og disse hensyn ville jo komme i fare, såfremt man tillod andre institutter at gå ind på samme måde som realkreditinstitutterne.

Hvis man ser på vedtægterne for det institut, der her er tale om, vil man se, at det på en lang række punkter svarer ganske nøje til et realkreditinstitut. Det er klart, at en sådan ordning ikke kan være rimelig set i forhold til realkreditloven, og derfor ville man formentlig allerede da forliget blev indgået og loven blev gennemført, have indført en sådan bestemmelse, hvis man havde forudset den udvikling, der her er tale om. Nu må man i hvert fald gøre det gennem det lovforslag, som boligministeren her har fremsat, og jeg kan derfor anbefale lovforslaget.

Martin Pedersen: Det er klart, at ved et så stort forlig som det, 5 partier her i tinget har indgået, kan man ikke forudse alting. Man regner med, at der langs ad vejen kan opstå problemer, som man ikke havde regnet med, og dette lovforslag tager sigte på at give ministeren en bemyndigelse til at stoppe eventuelle huller.

Jeg skal på det radikale venstres vegne anbefale det foreliggende lovforslag til vedtagelse.

Boligministeren (Hastrup): Jeg vil gerne takke for tilslutningen til lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til boligministeren af Kampmann, Kaj Andresen, Erling Dinesen, Grünbaum, Lysholt Hansen, Per Hækkerup, Helge Nielsen og Ivar Nørgaard:

„Hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af, at et privat foretagende har planer om at beregne sig profit på kreditformidling gennem udstedelse af obligationer, og finder ministeren, at opbygningen af dette nye pantebrevsinstitut er i overensstemmelse med hensigten bag den nye realkreditlovgivning?“

Ordføreren for forespørgerne (Kampmann): Der er ikke gået et år, siden folketingets 5 store partier indgik realkreditforliget. Det må derfor siges at være en smule tidligt, at vi allerede nu skal til at behandle et forslag fra boligministeren om en lovændring i forbindelse med realkreditlovgivningen, men baggrunden for lovforslaget ligger jo i socialdemokraternes forespørgsel til boligministeren, og det drejer sig om Investors virksomhed.

Formålet med realkreditforliget var bl. a.

[Kampmann.]

ganske klart at begrænse mulighederne for at finansiere nyt boligbyggeri og eksisterende byggeri ved hjælp af fremmed kapital tilbejbragt via realkreditinstitutterne. Derfor blev løbetiderne for lånene generelt set nedskåret, samtidig med at lånegrænserne blev nedsat. Konsekvenserne skulle så gerne blive et tilsvarende større krav om egenkapital, det vil sige krav om større opsparing. Denne del af realkreditforliget synes også at have virket, al den stund obligationstilgangen har været mindre i 1971 end tidligere. Ganske vist skyldes en del af denne mindre tilgang måske nok faldet i byggeriet, men en del må også skyldes realkreditforliget. At kurserne så ikke er steget tilsvarende, skyldes vel en almindelig manglende tillid til det fornuftige i at spare op i en situation, hvor flere og flere føler, at regeringens økonomiske politik er slået fejl.

Socialdemokratiet har fundet det nødvendigt at reagere meget kraftigt imod Investors forsøg på at bryde realkreditforliget ved at udstede obligationer, hvor der er betalt en stempelafgift, og hvorefter man så udlåner ud over de 40 pct., som er fastlagt i loven, og det er baggrunden for forespørgslen til boligministeren. Umiddelbart kan vi derfor kun være tilfredse med, at boligministeren nu har fremsat lovforslag om ændring af loven om realkreditinstitutter med det formål at forhindre Investors virksomhed, idet man forbyder institutter, der ikke er godkendt den 17. marts i år, at udstede obligationer; og som jeg har tilkendegivet, kan socialdemokratiet støtte ministerens lovforslag.

Jeg går ud fra, at forbuddet specielt gælder Investor og lignende institutioner. Det er ikke boligministeren ubekendt, at LO og kooperationen arbejder på at oprette et kooperationskreditinstitut, og vi håber på en velvillig modtagelse og godkendelse den dag, et sådant institut måtte komme frem fra planerne til godkendelse hos ministeren.

Men socialdemokraternes forespørgsel har naturligvis også en bredere baggrund. Socialdemokraterne var helt klar over, at man gennem realkreditforliget kun havde reguleret en mindre del af markedet for finansiering af fast ejendom. Derfor var det en ufravigelig betingelse, at et kortlægningsarbejde

for den øvrige del af finansieringsmarkedet for fast ejendom snarest blev påbegyndt, og at dette arbejde meget hurtigt blev udmøntet i lovforslag, som på tilsvarende vis forsøgte at regulere den del af kapitalmarkedet for fast ejendom, der ligger uden for realkreditinstitutterne.

Det har været beklageligt at se, at regeringspartierne ikke synes at have haft den samme hast med dette kortlægningsarbejde. Ved tidligere lejligheder har socialdemokraterne rykket for at få udvalgsarbejdet i gang. Så vidt jeg erindrer, tog det mere end 4 måneder, før man overhovedet fik nedsat udvalget, og vi har ikke hørt noget til udvalgets virksomhed endnu. Jeg vil derfor gerne benytte lejligheden til endnu en gang meget kraftigt at rykke for at få fuldført udvalgets arbejde, og jeg går ud fra, at denne rykning skal adresseres til økonomiministeren.

Jeg må måske også have lov til i denne forbindelse at minde om de øvrige løfter, vi har fået vedrørende pengemarkedet. Jeg tænker her ikke mindst på en ændring af sparekasselovgivningen, banklovgivningen og aktieselskabslovgivningen, hvor der også på tilsvarende vis er blevet stillet lovforslag i udsigt, uden at vi endnu, trods det at vi er på den forkerte side af 15. marts, har set noget til dem.

Men socialdemokraterne har ikke ligget på den lade side i mellemtiden, hvilket jo ville have været tilfældet, hvis vi alene havde afventet regeringens initiativ. Dels har vi fremsat vores eget pantebrevsforlag, som kan danne udgangspunkt for en regulering af markedet, dels har vi søgt at regulere det mere gråsorte marked ved det gennemførte forslag om en undersøgelse af Boss-sagen, som blev resultatet af et socialdemokratisk initiativ. Lad mig også benytte lejligheden til at rykke regeringen for et resultat af dette kommissionsarbejde.

Socialdemokraterne er naturligvis klar over, at selv om man får en regulering af hele markedet for finansiering af fast ejendom, står dog en betydelig del af kapitalmarkedet tilbage. Ved mange lejligheder har socialdemokraterne efterlyst en samlet kapital- eller kapitalmarkedspolitik hos regeringen. Vi har ikke mærket nogen reaktion. Jeg skal derfor ved denne lejlighed fremlægge

[Kampmann.]

hovedlinjerne i en socialdemokratisk kapitalmarkedspolitik, også med henblik på at provokere regeringen til en reaktion.

Udgangspunktet for os er, at kapitalen i de kommende årtier vil være en knap faktor. Kapitaldannelsen er stagnerende, hvilket skyldes den manglende ekspansion i den traditionelle private opsparing. Socialdemokraterne kan ikke medvirke til en forøgelse af de skattemæssige opsparingsprivilegier. Dels er de fordelsmæssigt urimelige, dels har man aldrig kunnet dokumentere, at skatteprivilegierne på opsparingen rent faktisk har medført en meropsparing. Med den inflationsudvikling, vi har, og med det skatetryk, som i dag eksisterer, er det vel tvivlsomt, om man overhovedet på traditionel vis kan forøge den private opsparing tilstrækkeligt. Jeg har ikke set regeringen formulere en aktiv politik til fremskaffelse af mere kapital på den baggrund. Til gengæld har socialdemokraterne foreslået en række fonds oprettet og en række af de eksisterende fonds udbygget. Blandt de eksisterende fonds tænker jeg på den statslige bolig- og byggefond samt ATP-fonden. Som en ny fond tænker jeg på lønmodtagernes udbytte- og investeringsfond, som vil kunne få midler enten fra en politisk gennemført obligatorisk udbyttedeling eller ved indbetaling af en vis procent af hver enkelt lønmodtagers lønsum. Det er ikke herved tanken, som det ofte smagfuldt udtrykkes, at samle hele den private ejendomsret i store statsdirigerede eller LO-dirigerede fonds. Meningen er at fastholde så stor en del af kapitalen som overhovedet muligt ude i de enkelte virksomheder i form af lønmodtagernes ansvarlige lønmodtagerkapital. På den måde har vi både forøget opsparingen og sikret lønmodtageren en andel af udbytterne og kapitalgevinsterne samt skabt baggrund for en virkelig reel medindflydelse.

Det er uomtvisteligt, at kapitaldannelsen på denne måde vil gå i vejret, men ser man på behovet for kapital, som jo må stå i relation til ønsket om at fortsætte en mekanisering og en automatisering inden for erhvervslivet og også til ønsket om at dæmme op for den udenlandske kapitalindflydelse, så vil selv betydelige fondsdannelser oven på den i forvejen eksisterende opsparing næppe være tilstrækkelige. Derfor opstår et pro-

blem om fordelingen af kapitalen, og det er i denne forbindelse, man skal se socialdemokraternes tanker om et kapitalmarkedsråd, en postsparebank og en Danmarks Investeringsbank. Det er klart, at oprettelsen af disse institutioner ikke i sig selv skaber større kapital, men de bidrager til at fordele den kapital, som opspares kollektivt, mere fornøftigt.

Situationen er jo i dag den, at folketinget er ansvarlig for den økonomiske politik, hvortil penge- og kreditpolitikken hører. Men den dag i dag har vi ikke megen indflydelse på, hvad der sker inden for nogle af de instrumenter, hvor pengepolitikken anvendes. Jeg tænker her på Nationalbanken, hvor folketinget ikke engang har flertallet, og jeg tænker på de private banker, sparekasser og forsikringsselskaber, hvor vi måske nok har mulighed for at øve en vis indflydelse på rammerne for deres aktivitet, men ikke på, hvad der sker inden for rammerne. Det anser jeg for så meget mere betænkeligt, som investeringsens sammensætning er blevet ændret i løbet af 1960'erne, og det er nok en udvikling, vi vil se accelerere kraftigt i 1970'erne. Tidligere er en stor del af lånene ydet mod sikkerhed i fast ejendom, i jord eller i sikre værdipapirer, men i dag er det afgørende for den fortsatte velferdsstigning investeringer i forskning, produktudvikling og markedsføring. Her er sikkerheden langt fra til stede i form af faste værdier. Den eneste sikkerhed vil mange gange ligge i, at de pågældende varer overhovedet kan sælges.

Nu er vort kapitalfordelingssystem jo af historiske årsager i stort omfang baseret på at udlåne mod fast sikkerhed, og det vil igen ramme de investeringer, som traditionelt set er mere risikable, men som på den anden side er helt afgørende for den fortsatte velferdsstigning. Derfor er det hensigten, at Danmarks Investeringsbank særlig skulle yde lån til disse formål samt til mindre og nye virksomheder, som i dag har vanskeligt ved at få lån. Herudover skulle Investeringsbanken forestå en mere aktiv egnsudviklingsstøtte, bidrage med en finansiering af virksomheder, hvor en statslig indsats er nødvendig. Jeg har tidligere her i folketinget nævnt udnyttelsen af de danske råstoffer, f. eks. olien i Nordsøen og i Grønland. Og Investeringsbanken skulle også have til

[Kampmann.]

opgave at dæmme op for de udenlandske opkøb af danske virksomheder samt eventuelt være støddæmper i forbindelse med salg af obligationer til udlandet. Det forekommer også rimeligt, at Investeringsbanken sammen med de øvrige banker lægger retningslinjerne for de virksomheder, som helst skulle rammes så lidt af kapitalknapheden som overhovedet muligt. Jeg tænker her på eksportvirksomhederne, virksomheder med en vækstrate på over gennemsnittet og danske virksomheder, som ligger i betydelig konkurrence med udenlandske eksportører. Til gengæld kunne man så uden skade stærkt begrænse kapitalforsyningen til en fortsat oprettelse af bank- og sparekassafilialer, forsikringssselskaber, benzinstationer osv.

Det er ikke altid let at lokke regeringspolitikere til en fordomsfri drøftelse af danske kapitalproblemer. Ofte bliver det alene en diskussion af etiketter med pålydende som statsdirigering, LO-dirigering osv. Det er for let en måde at komme uden om problemstillingen på. Vi mangler kapital og må derfor konstruktivt foreslå udveje for at skabe mere kapital, og da kapitalen selv med en stærk forøgelse utvivlsomt i mange år fremover vil være en knap faktor, er det nødvendigt at foreslå en fordeling af den knappe kapital. Det må her ikke overses, at hvis vi ikke i folketinget på demokratisk vis foreslår en fordeling af kapitalen, sker der alligevel en fordeling, men ofte på ikke-særlig demokratisk vis. Vi er i folketinget ansvarlige for den økonomiske politik, men det bliver et skinansvar, hvis vi ikke også søger at sikre os de nødvendige instrumenter til at føre denne økonomiske politik.

Boligministeren (Hastrup): Jeg skal holde mig til den stillede forespørgsel og må måske for en ordens skyld citere, hvad der står i den:

„Hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af, at et privat foretagende har planer om at beregne sig profit på kreditformidling gennem udstedelse af obligationer, og finder ministeren, at opbygningen af dette nye pantebrevsinstitut er i overensstemmelse med hensigten bag den nye realkreditlovgivning?“

Som det vil ses, er denne forespørgsel delt i to led. Først spørges der om, hvad boligministeren agter at foretage sig i anledning af, at et privat foretagende har planer om at beregne sig profit på kreditformidlingen gennem udstedelse af obligationer.

Jeg er, som det også fremgår af det lovforslag, der just var til behandling, naturligvis bekendt med, at et institut har planlagt långivning i fast ejendom på grundlag af obligationer; men hvis det er det samme institut, som vi tænker på, hvad jeg må gå ud fra, så må der vist foreligge en misforståelse enten hos mig eller hos forespørgerne. Efter de oplysninger, jeg har fået, har jeg måttet opfatte planerne derhen, at der tænkes dannet en selvejende institution til at varetage den påtænkte virksomhed. Der er i instituttets vedtægter bestemmelser om, at låntagerne skal dække administrationsomkostningerne og betale stiftelsesgebyr til instituttets konsolidering med henblik på at øge sikkerheden for obligationerne, og der skal formentlig også betales en vis garantiprovision til garantikapitalen. Men sådanne bestemmelser er jo ret selvfølgelig, og de findes i hvert fald også i vedtægterne for de godkendte realkreditinstitutter. Det bør, forekommer det mig, derfor retfærdigvis nævnes, at der ikke i vedtægterne er bestemmelser om udlodning af overskud til stifterne eller andre, men at det i vedtægterne er bestemt, at instituttets formue i tilfælde af instituttets opløsning skal anvendes til formål, der er godkendt af boligministeren.

Jeg synes på denne baggrund ikke, at man kan betragte det pågældende institut som et foretagende, der vil beregne sig profit på kreditformidlingen, uanset om noget sådant i øvrigt kan siges at være forsvarligt eller ikke forsvarligt.

Det andet led af spørgsmålet drejer sig om, hvorvidt jeg finder, at opbygningen af dette nye pantebrevsinstitut er i overensstemmelse med hensigten bag den nye realkreditlovgivning. Til dette led af spørgsmålet ønsker jeg indledningsvis at understrege, at oprettelsen af et sådant institut ikke er i strid med lovens ordlyd. Dette fremgår jo i øvrigt også af forespørgslen formulering, hvorefter der alene ønskes en vurdering af instituttets forhold til hensigten bag realkreditlovgivningen.

[Boligministeren.]

Ved realkreditloven skete der jo en begrænsning af lånemulighederne inden for den organiserede realkredit og navnlig for det eksisterende byggeris vedkommende, hvor den maksimale lånegrænse blev fastsat til normalt 40 pct. af værdien imod de tidligere gældende 75 pct. Nu er det klart, at medens man ved lov kan gøre det vanskeligere at imødekomme et lånebehov og dermed medvirke til at mindske presset på lånemarkedet, kan man ikke uden videre ophæve lånebehovet. Man må derfor se i øjnene, at med de forringede muligheder for at låne på det organiserede lånemarked, hvorved jeg forstår de godkendte realkreditinstitutter, vil der opstå en øget låneefterspørgsel på det uorganiserede marked. Karakteristisk for det uorganiserede marked er ikke alene, at lånene generelt er dyrere — dette er en naturlig følge af den yderligt stående prioritetsstilling — men lånevilkårene er tillige så uensartede, at det kan være meget vanskeligt for den enkelte låntager at vurdere, om vilkårene for det konkrete lån, han agter at optage, kan siges at være rimelige.

Jeg kan godt forstå, at det i mange tilfælde kan synes vanskeligt for lånsøgerne, at de nu bliver henvist til det uorganiserede og uensartede lånemarked med et lånebehov, som de tidligere kunne få dækket på det organiserede marked. Jeg tænker navnlig på sådanne tilfælde, hvor der er tale om et virkelig lånebehov, f. eks. til finansiering af nødvendige eller ønskelige ombygninger eller hoveddistandsættelser, ved salg i forbindelse med generationsskifte eller ved indfrielse af sælgerprioriteter. Men heroverfor står den kendsgerning, at det ved realkreditlovens udformning af hensyn til den samfundsøkonomiske balance var nødvendigt at begrænse lånemulighederne for at sikre en bedre balance på obligationsmarkedet.

Det må naturligvis være betænkeligt, hvis der nu i takt med, at der er lagt bånd på de godkendte institutter — man kan måske i dette konkrete tilfælde endog sige direkte udløst af de bånd, der er lagt på de godkendte institutter — opstår nye institutter, der jo ikke kan undgå at komme til at modarbejde begrænsningernes formål, når de opererer med obligationslån i eksisterende

ejendomme ud over, hvad de godkendte realkreditinstitutter har mulighed for.

De godkendte institutter er oprettet og godkendt med henblik på at sikre en forsvarlig långivning i fast ejendom på grundlag af udstedelse af obligationer, der omsættes på sædvanlig vis efter kursnotering på børsen. Såfremt samfundsøkonomiske hensyn måtte tillade långivning af denne art ud over, hvad der i øjeblikket kan skønnes forsvarligt, ville det virke inkonsekvent, hvis et sådant udlånsområde blev overladt til ikke-godkendte institutter, mens de godkendte institutter ikke kunne få adgang dertil.

Ud fra disse betragtninger er det min opfattelse, at de hensyn, der ligger bag den ny realkreditlovgivning, taler mod at lade ikke-godkendte institutter yde obligationslån i faste ejendomme på samme måde som godkendte realkreditinstitutter, og det er i konsekvens heraf — og dermed er i og for sig også den socialdemokratiske forespørgsel efter sin ordlyd besvaret — at det lovforslag, som netop har været til behandling i folketinget, er fremsat, idet der ifølge dette fremtidig kræves godkendelse også i et tilfælde som det foreliggende.

Poul Schlüter: Til grund for folketingets vedtagelse i fjor af realkreditreformen lå der et særdeles omfattende og sagligt forarbejde. Først var der Kurt Hansen-udvalgets betænkning, senere kom realkreditkommissionens arbejdsresultat, og derefter havde vi her i folketinget et meget omhyggeligt og grundigt udvalgsarbejde om de ny realkreditregler. Det gik da også således, at reformen ved sin endelige vedtagelse i folketinget samlede en meget bred tilslutning. Jeg tror, jeg kan gå ud fra, at der stadig er almindelig enighed i folketinget om formålet med realkreditreformen og om denne reforms gode indhold.

Vi måtte væk fra det misforhold, som fandtes imellem byggelysten og byggeevnen på den ene side og på den anden side finansieringslysten og finansieringsevnen i det danske samfund. Det var nødvendigt ved påbegyndelsen af et byggeri at sikre større bygherreinds kud gennem lavere lånegrænser og hastigere opsparing gennem kortere løbetider for afviklingen af lånene. Jeg tror, vi

[Poul Schlüter.]

kan fastslå i dag på grundlag af de erfaringer, som hidtil er indhøstet efter reformens vedtagelse, at vi dog stadig her i landet har et af denne verdens allerbedste realkredit-systemer.

Men det siger sig selv, at der opstår et tomrum, når man forholdsvis pludseligt nedsætter lånegrænsen for tillægslån i den bestående boligmasse fra 75 til 40 pct. Det kommer heller ikke overraskende for os. Naturligvis er der opstået et tomrum, og naturligvis er der stadig et lånebehov i dette interval fra de 40 til de 75 pct. Men under alle omstændigheder ville det være urimeligt, hvis lånebehøvet i det interval skulle dækkes af et privat institut, der udstedte obligationer, for det ville betyde en belastning af det danske obligationsmarked i klar strid med realkreditreformens hensigt.

Derfor synes jeg da også, man må hilse med glæde, at det fremsatte lovforslag, der fik almindelig tilslutning under første behandling for et øjeblik siden, vil hindre en sådan privat obligationsudstedelse, også selv om jeg må erkende — for det vil jeg da gerne gøre ved denne lejlighed — at det pågældende institut havde til hensigt at udfolde en vis selektivitet i sin långivning. Det, man havde tænkt sig, var især at yde lån til ombygninger og til klaring af ejerskifteproblemer og alderdomsproblemet. Det kan for mange mennesker være et ganske naturligt ønske, at man gerne f. eks. ved opnåelse af pensionsalderen vil frigøre en del af den opsparing, man igennem sit liv har fået placeret i sin faste ejendom.

Det ville efter min og mit partis opfattelse ikke være rimeligt, dersom private institutter kunne udstede sådanne lån inden for det tomrum, som er opstået, medens de godkendte realkreditinstitutioner på forhånd skulle være afskåret fra at gå ind i tomrummet. Naturligvis kan man, når de samfundsøkonomiske forhold bedre tillader det, overveje igen at lempe til en vis grad; men kommer det igen på tale, må det være naturligt, at det bliver de godkendte insti-

tutter, som igen får tilladelse til at gå ind — helt eller delvis — i det område, hvor man gennemførte stramningen i fjor, altså intervallet over de 40 pct., når det drejer sig om den ældre del af boligmassen.

Jeg vil også gerne i forbindelse med drøftelsen her i dag erkende, at det måske nok kan virke noget barsk over for nogen, at vi gennemførte stramningen i fjor også for den ældre del af byggeriet. Men det er dog således, tror jeg, at i de fleste tilfælde klarer man generationsskiftespørgsmålet ved udstedelse af sælgerpantebreve. Når det særlig drejer sig om parcellhusene og disses omsætning, udsteder man i reglen ved køb af sådanne, om jeg så må sige, brugte parcelluse 10-, 12- eller 15-årige sælgerpantebreve, og jeg tror nok, at mange købere af parcelluse har været ængstelige for det omprioriteringsproblem, som man kan se kommer til at foreligge, når disse private pantebrevs løbetid er forbi. Men på den anden side har en del af denne ængstelse nok fortonet sig, efter at pengeinstitutterne har afgivet tilbud om at ville klare omprioriteringen mod, at parcellusejerne igennem denne 10, 12 eller 15 års periode selv opsparer 25 pct. af sælgerpantebrevens hovedstol. Det tror jeg i langt de fleste tilfælde klarer dette specielle parcellusomprioriteringsproblem.

De betragtninger, boligministeren gjorde gældende, kan vi fra mit partis side ganske tiltræde. Jeg vil gerne slutte med at komplimentere hr. Kampmann for den uhyre konkrete og præcise udformning, han havde givet sin forespørgsel. Men det ligger i denne kompliments natur, at jeg ikke kan gentage den, når det drejer sig om hr. Kampmanns tale i dag, for den drejede sig jo om ganske andre problemer end det, han havde berørt med sin forespørgsel. Hvad boligministeren agtede at foretage sig i forbindelse med den påtænkte etablering af det private foretagende, har boligministeren unægtelig besvaret med fuldstændig klarhed igennem fremsættelse af lovforslaget, som betyder, at boligministeren, hvis han får folketingets tilslutning, og det ser det jo ud til, standser

[Paul Schlüter.]

dette private foretagende. De bemærkninger, hr. Kampmann gjorde om det danske samfunds almindelige kapitalforsynings- og kapitalfordelingsproblemer, er naturligvis meget vigtige, men jeg tror, det er rigtigst at lade dem ligge, indtil der måtte foreligge en forespørgsel eller en anden passende anledning, som også dækker dette interessante og vigtige almindelige kapitalproblem.

Ib Thyregod: Også jeg kan på mit partis vegne tilslutte mig det svar, som boligministeren i dag har givet på den forespørgsel, som man fra socialdemokratiets side har stillet, og som har direkte relation til Investør og til det forslag, som er fremsat og allerede har været til første behandling her i folketinget. Jeg vil også gerne tilslutte mig de bemærkninger, boligministeren kom med om, at der ikke var tale om noget profitforetagende, hvilket jo fremgår af den måde, hvorpå det nye institut er opbygget.

Nu er det jo sådan, at vi har haft et realkreditforlig her i folketinget, og der fandt omfattende forhandlinger sted i forbindelse med det. Men selvfølgelig kan der stadig opstå problemer i forbindelse med realkreditlovgivningen, og det spørgsmål, som vi har diskuteret i dag, er altså et af disse problemer, som vi ikke fik endeligt løst ved realkreditforliget. Jeg tillægger det en væsentlig betydning, at man også fremover, når der er problemer i forbindelse med realkreditlovgivningen, følger forliget op og forsøger på at nå til enighed blandt de partier, som har indgået dette forlig, altså også her på det område, som berøres af det forslag, som for nylig har været til første behandling.

Formålet med realkreditlovgivningen er, som jeg har nævnt, at begrænse realkreditens område, dels gennem løbetider, dels gennem lånegrænser, for på den måde at frembringe et mindre udbud af obligationer, hvilket igen skulle medføre en bedre betalingsbalance og en bedre samfundsøkonomi, fordi det øgede obligationsudbud, som har foreligget gennem de senere år, har medført rentestigninger, kurstab o. lign. Det er klart, at et sådant realkreditforlig medfører krav om en større egenkapital. Det har været ubehageligt for en del bygherrer. Det har været ubehageligt for en del, som var i gang

med en prioritering, eventuelt en tillægsprioritering. Men de samfundsmæssige konsekvenser af forliget er efter min opfattelse stadig væk rigtige, og det kan ikke være rimeligt og rigtigt, at man danner nye institutter af lignende karakter som realkreditinstitutterne, som får en langt større lånemulighed, end de nuværende realkreditinstitutter har. Det er det, som er baggrunden for det forslag, vi har behandlet.

Jeg vil gerne gentage, at jeg også for mit vedkommende er enig i, at der bør foretages en undersøgelse og gennemgang af kapitalmarkedet i øvrigt, således som vi gav udtryk for det i forbindelse med realkreditforliget, hvor det sagkyndige udvalg blev nedsat, som hr. Kampmann omtalte.

Hr. Kampmann omtalte også i sin tale ændringer på andre områder og nævnte bl. a. spørgsmålet om en ny sparekasselov og, så vidt jeg forstod, også spørgsmålet om en ny banklov og ændringer i aktieselskabsloven. Jeg mener ikke, at dette er konsekvenser af realkreditforliget. Det er rigtigt, at spørgsmålet har været diskuteret i denne forbindelse, og det er også givet, at når man ser på konsekvenserne af realkreditforliget, må det være således, at man ikke ad andre veje skal kunne opnå at udhule realkreditforliget, og at man derfor må se på det øvrige pengemarked og altså også på sparekassernes forhold i takt med den udvikling, som i øjeblikket er i gang. På samme måde, som vi har set fusioner inden for realkrediten, har vi set sammenlægninger inden for sparekasseområdet. Det kan vel også være naturligt, at man tager sparekasselovgivningen op i takt med den udvikling, som vil komme, når vi formentlig bliver medlem af fællesmarkedet i løbet af de kommende nærmeste år, og den konkurrence, der da bliver tale om. Derfor kan jeg for så vidt være enig med hr. Kampmann i, at man kan tage spørgsmålet om sparekasselovgivningen op; men jeg mener blot ikke, at det er nogen direkte konsekvens af realkreditforliget.

Vedrørende pantebrevene henviste hr. Kampmann til det forslag, som tidligere har været behandlet her i folketinget, og Bossagen er også et spørgsmål, som tidligere har været behandlet her. Det siger sig selv, at et forslag som det, der har foreligget, og som blev gennemført ved realkreditloven, i sig

[Ih Thyregod.]

selv må føre til større egenkapital og derigennem også må fremme opsparingen. Men der bør selvfølgelig også være andre veje, man kan gå til støtte for opsparingen, skattemæssige veje og andre. Jeg finder bare ikke, at de forslag, som hr. Kampmann her kom med — og dermed tænker jeg bl. a. på yderligere udbygning af en række fonds, hvad enten det bliver fagbevægelsen eller staten, der står for dem — er den rigtige vej til at gennemføre en øget opsparing. Jeg mener, at man i første række må sigte på den private opsparing og fremme den med henblik på den udvikling, som sker på det samfundsøkonomiske område.

Hr. Kampmann nævnte også spørgsmålet om folketingets indflydelse på pengemarkedet i det hele taget og nævnte i denne forbindelse bl. a. Nationalbanken. Jeg mener fortsat, at det er rigtigt, at Nationalbanken er selvstændig, uafhængig af folketinget. Han sagde også, at folketinget ikke havde direkte indflydelse på banker og sparekasser. Her er forholdet jo det, at Nationalbanken gennem sine særlige regler har mulighed for at virke ind på långivning o. lign. og derigennem har muligheder for at gennemføre en økonomisk politik — jeg tænker på kreditloftet og de øvrige foranstaltninger, som gennemføres. Jeg mener derfor, at der på dette område er en indflydelse, som man kunne sige savnes på andre områder såsom organisationsområderne. Der er gennem Nationalbanken sikkerhed for, at der føres en samfundsøkonomisk rimelig kurs.

Jeg skal i øvrigt ikke komme nærmere ind på disse forslag, som ikke direkte hører hjemme under den forespørgsel, som er stillet, men blot sige, at jeg på mit partis vegne kan erklære mig tilfreds med den redegørelse, som boligministeren har givet vedrørende spørgsmålet om dette institut, og at vi i øvrigt er villige til at gå videre med spørgsmålet om konsekvenserne af realkreditforliget og realkreditlovgivningen, når der foreligger en betænkning fra det sagkyndige udvalg, særlig vedrørende spørgsmålet om det øvrige kapitalmarked.

Martin Pedersen: Med hensyn til selve forespørgslen mener jeg, at vi allerede ved behandlingen af det foregående lovforslag stort set har besvaret den.

Med hensyn til de bemærkninger, som hr. Kampmann kom med om fremskaffelse af kapital, er vi naturligvis i det radikale venstre enige i den betragtning, at det er i hele vort samfunds interesse, at en betydelig del af nationalproduktet kan stilles til rådighed for erhvervslivet i form af kapital. Men lige gyldigt under hvilke former man søger at få denne kapital fremskaffet, må naturligvis den stigende del af nationalproduktet, der går til den private sektor, tages andre steder fra. Det kan kun lade sig gøre ved, at man enten begrænser det private forbrug, investeringerne i boligbyggeri eller investeringerne i den offentlige sektor og dermed begrænser den offentlige sektor. Men det er altså spørgsmål, som sådan set ikke vedrører den foreliggende forespørgsel.

Jeg forstår det sådan, at det, som har foranlediget forespørgslen, har været, at man i relation til det forlig, der blev truffet om realkapitalen, ville forhindre, at det såkaldte uorganiserede marked udhulede de bestemmelser, som realkreditforliget tager sigte på. Det er vi naturligvis enige i ville være uheldigt, men jeg mener, at man allerede har taget stilling til det ved det forslag, der for et øjeblik siden var til første behandling.

Ømann: Det, vi egentlig behandler nu igen i denne debat, er vel, hvad jeg vil kalde hovedskurken i dansk økonomi, nemlig penge- og kapitalmarkedet.

Realkreditforliget er blevet kaldt for en realkreditreform, men det er efter min mening at tage munden for fuld. Der blev opnået begrænsede administrative forbedringer, som jeg synes om, og som også jeg ville have været parat til at stemme for uden de specielle forligsresultater, der blev opnået i de sidste forhandlingsrunder. Til at begynde med var formålet at indskrænke obligationsudstedelsen og dermed gøre det vanskeligere at få lån i det hele taget, også til boligbyggeri. Det lykkedes at få det sociale boligbyggeri friholdt for nedskæring i lånegrænsen. Om den moderate nedskæring i afdragstiderne var der sådan set ingen væsentlig diskussion. Der er ingen tvivl om, at nedskæringen i lånegrænser og afdragstider for alle andre områder har stillet boligbyggeriet relativt bedre, og man tør vel næppe tænke på, hvad der var sket med kurserne og ren-

[Ømann.]

ten, hvis disse ændringer ikke var blevet gennemført. Trods den efter min opfattelse forkerte politik, der er ført på de tilgrænsende kapitalområder, er der jo indtrådt en forbedring af kurserne og en beskednen nedgang i den effektive rente. Denne udvikling tilskriver jeg nedskæringen af lånegrænsen for tillægslån især og løbetiden for sådanne lån til 10 år.

Se, hvis den organiserede realkredit var eneherskende, ville de trufne begrænsninger med sikkerhed have slået kraftigere igennem allerede nu. Men nogen reform blev det ikke til, fordi regeringspartierne ikke ville høre tale om kontrol med det samlede pengemarked. Alle i det daværende 21 mands udvalg om realkrediten var klar over sammenhængen mellem det organiserede og det uorganiserede marked, men det lykkedes ikke at få regeringspartierne til at drage konsekvenserne af denne indsigt. En samlet reform afvistes med den begrundelse, at man ikke havde viden nok om det uorganiserede kreditmarked, og det har vi beklageligvis stadig væk ikke. Det lykkedes i betænkningen at få indsat en passus om, at en sådan undersøgelse skulle iværksættes, og vi venter stadig væk spændt på resultatet.

Jeg var desværre fraværende for lidt siden, men skal nu oprette det forsømte og give min tilslutning til det lovforslag, der netop har været til behandling. Der stod vi over for et af udslagene af lovgivningens halvhed: nogle private, der har taget sig for at organisere en del af den uorganiserede kredit. Det er næppe helt veldædighed og samfundsomsorg, der her er tale om. Det er blevet anført, at der heller ikke var tale om en udpræget profitgivende forretning, men alligevel er det vel et forsøg på at etablere sig gennem udnyttelse af den utryghed, der hersker på det uorganiserede marked, et forsøg på at samle grå pengemidler sammen til udlån ud over de lånegrænser, som blev fastsat i realkreditlovene.

Der er vel ikke så forfærdelig megen forskel på den virksomhed, der udfoldes her, og den, der udfoldes ved udstedelsen af private pantebreve. På den anden side er det klart, at hvis man organiserer den del af markedet på denne måde, gør man boligministerens lånegrænser fuldstændig illusoriske; og at vi må diskutere disse ting, viser jo, at kravet

om en altomfattende kapitalmarkedsreform må stilles med desto tungere vægt.

Så kan man spørge: ja men hvad er det så for midler, der er uden for det organiserede marked, og hvorfor er de så store? Vi kan først tage den ene yderlighed, de sorte penge, penge, der er belastet med skatte-svig, ulovlig eksport til embargo-lande, alfonseri, smugleri, porno, hælerivirksomhed osv. Disse penge findes, de findes vel især her i København, og det drejer sig absolut set om ret imponerende summer. Men alligevel vil jeg vove den påstand, at i forhold til det samlede årlige udlån er der kun tale om små, men ganske vist sensationelle pengemidler.

Derimod er det mit indtryk, at også en del sparepenge er gået på eventyr, og at deres sum ikke er så ubetydelig. Man vil ikke længere finde sig i inflationsforringelsen. Det er penge, der finder frem til placering først og fremmest i jord, i byggegrunde fremskaffet af driftige vekselerere og ejendoms-mæglere til skade for såvel planlægning som naturfredning. Dernæst er der midler, som årlig frigøres ved arvefald og ved realisation af fast ejendom. En ejendomshandel skaber i sig selv behov for grå kapital, når der skal handles med så små kontante udbetalinger, som det er blevet sædvane at handle med nu til dags.

Det er vel ikke uberettiget også at nævne forsikringsmidlerne. Disse meget store midler er ganske vist efter forsikringslovgivningen klausuleret, således at de for en meget stor del skal anvendes til obligationskøb på det organiserede marked. Men der er ingen tvivl om, at forsikringsselskaberne har set deres fordel i kun at opfylde nødtørftigt denne obligationskøbsgrænse, og at der er flere og flere forsikringspenge, der bevæger sig ud i aktive investeringer, f. eks. i byggeri, altså uden om det organiserede børsmarked for obligationer, som i tidligere år har kunnet regne med disse midler som efterspørgere.

Bankers og sparekassers midler — ja, der er vel nogen realitet i den påstand, at de stykkes ud til smålån til at erhverve kunder med.

I det hele taget må man nok sige, at den kapital, der er til rådighed, anvendes ualmindelig urationelt. Det drejer sig altså stadig væk og vel i særlig grad i denne økono-

[Ømann.]

miske situation om at kanalisere de forhåndenværende kapitalmidler til de mest samfundsvigtige områder. Dernæst drejer det sig om at fremskaffe yderligere kapital. Opsparingen burde forøges, men det gør man kun ved at sætte effektivt stop for inflationen, og til den ende skal man gribe ind i alle de handelsområder, jeg har talt om, særlig handelen med fast ejendom. Endvidere må man sætte stop for incitamentet til gældsstiftelse, det incitament, som i så rigt mål findes i vor skattelovgivning. Herudover må man dog også supplere opsparingen ved andre midler end de traditionelle, og her tror jeg at den store hovedpost må hentes ind gennem en alle omfattende tillægspension, der kan danne grundlag for en fondsdannelse.

I det hele taget tror jeg, at samtidig med at man må gøre pengepolitikken til en del af den økonomiske politik — tidligere er det hævdet meget kraftigt af denne regering, at pengepolitikken ikke skal indrangeres som et økonomisk middel på samme måde, som man indrangerer finanspolitikken, men i virkeligheden skal være en liberal foretælse, der forestås af den uafhængige Nationalbank og kun dirigeres ved delvis frivillige aftaler med de enkelte banker — kommer vi ikke uden om meget snart at sætte på dagsordenen at nationalisere hele bankvæsenet og herunder også opsparingsvæsenet, altså bringe sparekasserne under offentlig kontrol.

Dernæst tror jeg, der ligger en meget stor opgave i at økonomisere med de kapitaler, vi har for hånden, og spørge i hvert enkelt tilfælde, om de nu bliver rigtigt anvendt. Der er der efter min mening 3 hovedområder, vi kan pege på. Vi kan pege på, at byggeriet herhjemme kunne organiseres langt mere og på en mindre kapitalkrævende måde. Vi kan pege på, at den offentlige administration må kunne indrettes således, at der spares penge. Og endelig tror jeg ikke, man kan tale om kapitalmarkedet, uden at man får disse fundamentale problemer med ind i billedet.

Nu har jeg ligesom hr. Kampmann bevæget mig lidt uden for selve forespørgselsrammer, og det er, som om der ikke rigtig er klima til en almindelig kapitaldebat i dag.

Men jeg synes ikke, at man kan diskutere realkreditlen og dens grænser uden at komme ind på disse tanker.

Sigsgaard: Det er rimeligt ved denne lejlighed at mindes det forlig, som giver anledning til debatten i dag. Man skal i almindelighed være forsigtig, når der indgås firkantede eller femkantede forlig i folketinget, for man kan være temmelig sikker på, at så er det noget, der går ud over de mange. Boligforliget satte i sin tid huslejen kraftigt op. Til gengæld lovede de fire forligspartier, at så skulle de nok gøre nybyggeriet billigere. Men hvad skete der ved denne forgænger for realkreditforliget? Aldrig har nybyggeriet været så dyrt, som det er nu. En 4 værelses lejlighed i almennyttigt byggeri under opførelse nu kommer til at koste en 1.200-1.500 kr. om måneden og stiger i løbet af nogle år til mellem 1.700 kr. og 2.100 kr. om måneden, hvortil kommer et indskud på 10.000-14.000 kr. En ufaglært arbejder skal, selv om han får boligsikring, aflevere det halve af sin disponible indkomst for at bo i en sådan lejlighed, og skal han bo i en privatbygget lejlighed, skal han aflevere praktisk talt hele sin disponible indkomst. Så vanvittig er situationen som et resultat bl. a. af boligforliget. Det kan han selvfølgelig ikke. Folk i almindelighed kan overhovedet ikke bo i de lejligheder, der bygges i dag, og derfor står mange af dem da også tomme. Til gengæld flytter de unge ind i de saneringsområder, som får lov til at stå stort set, med stigende børnesygelighed og -dødelighed som resultat.

Sådan gik det med boligforliget. Er det så mærkeligt, at nogle kalder denne firkantede boligpolitik for en forbrydelse?

I 1970 satte forligspartierne sig til at handle igen, denne gang suppleret af SF, og igen kom der et skadeligt resultat ud af det. Forliget om realkreditlen betyder, at huslejen stiger efterhånden. Beboerbladet *Boligen* skriver i sit januarnummer:

„Huslejeudgiften i nyt byggeri vil stige yderligere med mindst 6-7 kr. pr. m², efterhånden som den nye realkreditlovgivning med kortere løbetider for lånene slår igennem i prioriteringen.“

Sagt på menneskedansk betyder det en huslejestigning på en 50-60 kr. om måneden

[Sigsgaard.]

for en almindelig familiebølg, og det kommer oven i de vanvittige huslejer, der i forvejen er blevet resultatet af boligforliget.

Ligesom de lovede positive virkninger af boligforliget udeblev, således vil også de positive virkninger af realkreditforliget udeblive. Forliget medførte, at der ikke kan optages så store obligationslån mere, og så skulle obligationskurserne stige, fortalte man os. Det er nu ikke sådan rigtig sket endnu. Den sikreste virkning af forliget blev da også, at stadig flere må ud på pantebrevsmarkedet, og det vil presse den effektive rente opad. Det var ikke noget nyt; det blev sagt, da man lavede det forlig, af dem, der var imod det, bl. a. af VS. Men det nyttede ikke noget, lige så lidt som da vi protesterede imod boligforliget og sagde, at det ville føre til højere huslejer, lige så lidt som da regeringens embedsmænd sagde, at det ville føre til højere husleje. Alligevel stod forligspartierne her og sagde, at det ville føre til lavere huslejer.

Jeg kan på den baggrund godt forstå, at man fra regeringspartiernes side dårlig nok vil snakke om denne sag. Debatten er jo næsten færdig, før den er begyndt. Og fra SFs side og socialdemokratisk side vil man snakke om alt muligt andet, nationalisering af bankerne, og hvad ved jeg. Det er da meget interessant at snakke om, men hvorfor ikke snakke om den sag, der foreligger nu?

Nu kommer så bankerne og deres bagdørsafdeling og vil lave obligationer uden for realkreditrammen, og så kappes socialdemokratiet og regeringen om at forbyde det. Men hvad nytter det egentlig, at man forbyder det? Man kan ikke regulere lånebehovet ved at forbyde forskellige institutter. Nu forbyder man det nye obligationsforetagende, og så får det altså ingen profit, i hvert fald ikke på den måde. Men pantebrevsmarkedet, og det vil sige bl. a. vekselrerne og bankerne, beholder deres store pantebrevsprofitter ubeskåret — i øvrigt er det stort set de samme kredse, der er tale om.

Derfor kan man stille sig spørgsmålet: hvorfor er socialdemokraterne så ivrige efter at få gennemført et forslag som det, regeringen her har fremsat? Det hjælper jo ingenting. Én ting kan man være sikker på: så snart instituttet her er forbudt, bliver der

fundet nye veje at omgå forliget på. Folketinget kan ikke bryde kapitalismens lovmæssigheder med kapitalistiske midler og uden at antaste den kapitalistiske grundvold.

I stedet for at komme med forslaget og forespørgslen kunne man give sig til at kontrollere det grå marked. Det ville der selvfølgelig heller ikke ske mirakler ved, men bl. a. kunne man da prøve på at beskytte dem, der i dag bliver snydt på pantebrevsmarkedet. Jeg har tidligere anbefalet de forbrugere — hvis man kan bruge det udtryk her — langt bedre svenske bestemmelser, men dem vil forligspartierne ikke vide af. I dag er den effektive pantebrevsrente omkring 15 pct. eller mere, bl. a. fordi sikkerheden er for lille. Hvis papirerne fik en større sikkerhed i form af det kollektive ansvar, som en række ejendomme jo kan indgå i, ville kurserne stige noget og den effektive rente dermed falde. Det ville i øvrigt nok blive resultatet af de Investorplaner, som de fem forligspartier nu stopper. Indgrebet vil betyde en lidt højere rente — så barok er situationen. Jeg vil ikke forsvare Investor på nogen måde. VS vil i det hele taget ikke have noget som helst ansvar for den rent ud sagt tåbelige måde, realkreditten drives på. Vi synes, at de fem partiers forlig var et dumt forlig, der koster lejerne mange millioner kroner, og forslaget i dag gør det altså ikke bedre.

Må jeg til sidst nævne, at der nu går ihærdige rygter om en ny husleje-forhøjelse — disse ting drejer sig i høj grad om huslejen — til supplerende af genudlejningsforhøjelserne, der blev gennemført for ikke så længe siden. VS har netop frygtet og i og for sig også for længe siden forudsagt, at regeringen har sådanne planer om, at huslejen mere generelt skal sættes op. I anledning af de rygter, der altså nu går i fagpressen, synes jeg, vi skal have et svar nu: har regeringen planer om yderligere husleje-forhøjelser, eller har den ikke?

Jeg synes også, at vi, når vi nu er ved realkredit, skal interessere os for socialdemokratiets stilling. Socialdemokratiet risikerer jo, eller har mulighed for, at få regeringsansvar inden så længe, og derfor vil jeg spørge, om socialdemokratiet vil love, at det ikke endnu en gang går med til forhøjelser i den bestående boligmasse, der helt eller del-

[Sigsgaard.]

vis går til grundejerne direkte eller indirekte. Kan man få et ganske klart løfte her i dag?

Jeg synes, at svarene på de to spørgsmål, dels til ministeren, dels til socialdemokratiet, har betydning. Det har lovforslaget og forespørgslen derimod ikke.

Hanne Reintoft: Af denne forespørgsel sammenholdt med lovforslaget om forbud mod Investor kunne man let få det indtryk, at både den socialdemokratiske gruppe, der har stillet forespørgslen, og ministeren, der har fremsat sit lovforslag, har haft reelle hensigter med hensyn til realkredit. Jeg tror dog, det vil være noget naivt at lægge for megen vægt på disse hensigter. Investor er trods alt et barn af det realkreditforlig, der endnu ikke er 10 måneder gammelt, og måske føler både de socialdemokratiske forespørgere og ministeren, der kom med lovforslaget, at de har næret en slange ved deres barm, og at de hellere vil tage livet af den end se den udvikle sig til noget ondt.

Realkreditforliget eller det lille boligforlig, som det også kaldes, har tilsyneladende haft en helt uberegnelig virkning. I foråret var forligspartnerne, KVR, SF og S, enige om, at havde de ikke fundet de vises sten, så var det i hvert fald noget lignende, der kom for dagen med realkreditforliget. Nu ville opsparingen blive fremmet, påstod man. Nu ville pengene rulle raskere. Finansieringen af byggeriet ville gå bedre, og den onde rente ville rasle ned. Alle advarsler blev siddet overhørig. Især socialistisk folkeparti var ivrigt efter at dokumentere, at skeptikere som jeg, mit parti og mit blad ikke havde forstået en tøddel af det hele. Vor pessimisme ville hurtigt blive gjort til skamme, byggeriets guldalder var på vej.

Desværre for realkreditforligets opfindere smittede guldet af de forkerte steder, som det jo meget ofte gør med denne regerings politik. Der kom ikke mere gang i byggeriet. Opsparingen blev ikke fremmet, og renten tillod sig endda at stige fra knap 11 pct. til over 14 pct. for så at falde til ro 1 pct. højere end før indgåelse af forliget. Til gengæld forstod ejendomsmæglerne at rage til sig. Forsikringselskaberne lod pantebrevene skyde frem som aldrig før.

Nu skulle der så lovgives mod Investor.

Det er betænkeligt, når der lovgives i så klar modstrid med de udtalte ønsker, som tilfældet har været ved realkredit. Nøjagtigt det modsatte af det, der blev stillet i udsigt, skete. Byggeriet er faldet så kraftigt, at det næsten ligner et stop. Et fald på 16 pct. for igangsættelser i løbet af 1970 bør mane til eftertanke, ikke mindst sammenholdt med vore mange ledige bygningsarbejdere. Opsparingen kom heller ikke som ventet af de fem forligspartier. Tværtimod blev 1970 ifølge det økonomiske sekretariats opgørelser året, hvor opsparingen forsvandt. Endelig faldt renten som sagt heller ikke, men steg til et hidtidigt højdepunkt i Danmarks-historien.

Tre-, fir- eller femkantede forlig til højre har aldrig ført noget som helst godt med sig. Men det virker helt utroligt, at både socialdemokratiet og SF skulle have ladet sig lokke i gyngen. Det skortede ikke på advarsler. Fra denne talerstol kunne jeg under behandlingen af realkreditloven helt klart forudsige, at afkortelse af løbetiden ikke ville berøre renten i nedadgående retning. Jeg kunne også forudsige, at nedskæring af lånegrænserne ikke ville bringe selvfinansieringen i vejret. Det sørges der for gennem skatteflåning, gennem moms, gennem prisforhøjelser og huslejestigninger. Jeg kunne forudsige, at pantebrevsmarkedet ville få en opblomstring svarende til nedskæringen i lånegrænserne.

De første der reagerede var ejendomsmæglerne. Med de 15-årige pantebreve fulgte de parolen om kortere afdragstid, men påkaldte sig alligevel socialdemokratiets forargelse, især udtrykt af ordføreren i dag, hr. Kampmann — selv om man burde have kunnet indse, lige så snart man gik ind på det realkreditforlig, at det ville blive følgen. Nu gælder det så Investor. Hvad er det, man vil med denne lovgivning? Investor må ikke udstede anerkendte obligationer, men tror nogen, at det vil forhindre kapitalen bag Investor i at udlåne mod pant i fast ejendom? Hvis man tror det, er det igen et udtryk for en fejlvurdering, der i og for sig for evigt burde diskvalificere vedkommende til videre lovgivningsarbejde, for der skal ikke megen hjerne til at regne det ud. Investor vil gøre sine papirer guldrandede og have dem omsat i kræmmerbutikken lige ved siden af denne bygning. Det

[Hanne Reintoft.]

kan man forbyde. Man kan lægge røgslør over realkreditforligets dumheder, man kan pille forgyldningen af Investors indgang, men hvis der ikke træffes andre forholdsregler, ændrer man blot denne indgang, som Investor vil have omgivet med Børsens glans, til ågerkarlenes grå bagdør. Udlånsvirksomheden vil fortsætte, endda mere ukontrollabelt og måske med en endnu højere rente.

Jeg synes unægtelig, man burde holde op med det kompromitterende narrespil, der opføres som et skuespil for det folk, der kommer til at betale hele gildet. Hvis realkreditforliget gøres til et spil om Investor, som jeg omfatter med al mulig antipati, fører man jo igen befolkningen bag lyset. Kendsgerningen er, at næsten alle partier i dette ting fra det yderste højre til SF accepterer den private profit på boligen som noget uundgåeligt, næsten som en naturlov. Nogle roser den, andre beklager den, men man accepterer den, og det er på dette punkt, der unægtelig mangler nytænkning.

Det er en kendsgerning, at der svindles her i landet; vi er efterhånden så vidt, at man står frem i tv og fortæller, hvordan man skal svindle. Det er også en kendsgerning, at svindelen tolereres, blot den ikke virker anstødelig på den brede retfærdighedssans. Typer som Bassan og Glistrup og virksomheder som Investor virker anstødelige mod den moral, der ikke anfægtes af de forsikringsselskaber, de skibsredere, de højesteretssagførere, der daglig bag deres fine navne henter betydelig større profitter hjem end de mere suspekte personer, der kommer i offentlighedens søgelys, og som hr. Ømann nævnte som dem, der stod bag den grå og sorte kapital. Det er såmænd ikke småsvindlere og alfonser, der står bag den; det er folk med fine navne, der driver velorganiseret kriminalitet.

Boligen skal være en menneskeret, det står i næsten alle partiprogrammer. Det er en parole, der i munden på boligforligets og realkreditforligets fædre virker anstødelig. Men det er og bliver et retfærdigt og øget krav fra den befolkning, der har fået løfte om boligproblemets løsning så tit, at faktisk ingen tror på det mere. Boligen kan gøres til en menneskeret, specielt i et land, der ikke

har været ramt af krig og udbombning; men dette kan ikke gøres, samtidig med at spekulatation og profit bliver kapitalistens ret.

Hvis der i socialdemokratiets tale om et snarligt regeringsskifte også ligger en vilje til en ændring af Danmarks politiske kurs, er det unægtelig på tide at åbne mod ventstre. Danmarks største skandale, boligskandalen, er et centralt sted at begynde. 10.000 mennesker mangler bolig, titusinder af bygningshåndværkere mangler arbejde. Jeg noterer med tilfredshed, at socialdemokratiet på visse punkter har taget kommunisternes boligprogram til sig. Det gælder stillingen til ekspropriation af jorden, og det gælder i nogen grad holdningen til ejerlejligheder. Jeg skal gerne give et par tips, der kan danne grundlaget for denne ny kurs, som boligpolitikken kunne slå ind på.

Vores udgangspunkt er, at der bygges for lidt og for dyrt. Derfor må mulighederne for, at der kan bygges tilstrækkeligt og tilstrækkelig billigt, skabes og udnyttes. Det kræver først og fremmest, at jorden luges for spekulation. Kun det offentlige eller selskaber under det offentliges kontrol må have ret til at ændre jordens benyttelse, f. eks. fra landbrugsjord til byggejord. Ekspropriationsretten må gennemføres fuldt ud, og ekspropriationserstatningen skal svare til jordens forrentning ved dens hidtidige benyttelse uden spekulationsgevinster. Alt udlejningsbyggeri må opføres af det offentlige eller selskaber under det offentliges kontrol. Der må sikres den nødvendige finansiering gennem statslån til kurs pari og en fast rente ikke over 4 pct. Lånegrænsen må sættes til 97 pct. og afdragstiden til 55 år. Statslånet må gives allerede under projekteringen, så dyre og højt forrentede byggelån kan undgås.

Selve byggeriet bør udføres af et eller få offentlige byggeselskaber, så den ofte helt urimelige profit under byggefasen undgås. Alt udlejningsbyggeri med mere end 10 lejligheder bør nationaliseres, og der kan passende startes med totalforbud mod salg af ejerlejligheder og nationalisering af de ejendomme, hvor der allerede er solgt lejligheder, hvis beboerne ønsker det. Øjeblikkelig nationalisering burde også foretages i de mange private ejendomme, hvor der måned efter måned står tomme lejligheder, hvad

[Hanne Reintoft.]

mit parti meget tydeligt og klart har vist og også fået befolkningens store sympati ved at vise.

Der må indføres et virkeligt og reelt beboerdemokrati, hvor beboerne gennem deres organisationer får fuld indflydelse på byggeriet ligeså fra den første blyantsstreg på tegningen og til saneringen. Der må indføres stop for alle fidusmoderniseringer; det må være lejerne, der afgør, om de ønsker modernisering eller ej. Det bliver ægte demokrati, det, jeg foreslår her, og ikke bare nogle fine slagord, hvorefter man kan bestemme, hvilke blomster der skal plantes i rabatten osv.

Endelig bør byggematerialeindustrien selvfølgelig nationaliseres.

Direktøren for Fællesorganisationen af almennyttige danske Boligselskaber kaldte i 1966 boligforliget for albyl. Han udtrykte dermed, at alle de indgreb, der blev foretaget, kun skjuler skavankerne i boligpolitikken, men ikke afhjælper dem. Hvis penge-spekulationen på både det sorte og det grå marked kun skal påvirkes ved gennemførelse af forbud mod investior, så gives der atter albyl til en patient, der absolut ikke kan tåle nogen form for medicin. Hvis der derimod er en ærlig vilje til at løse boligproblemet, så skal profitten ud, ejendomsretten skal afløses af brugsretten, og de retningslinjer, jeg har skitseret, skal følges. Så kan boligen blive en menneskeret. Men hvis man vil have den parole i sine partiprogrammer, så er det også den vej, man skal gå. Ellers er det at spille falsk.

Kai Moltke: Jeg skal fatte mig i korthed, for vi er jo i den mærkelige situation, at den forespørgsel, som konkret blev stillet her fra socialdemokratisk side, i realiteten blev besvaret af boligministeren nogle minutter forud igennem det lovforslag, som blev behandlet. At der så kommer en hel række andre momenter ind i billedet, er en anden sag, er i og for sig en debat, som hører

hjemme andetsteds, og derfor skal jeg nøjes med nogle få bemærkninger.

Det gamle grundlag for realkreditte var alene hensyntagen til pantets sikkerhed. Det er noget, som hører fortiden til. Hvis noget sådant bliver tilladt, hvis dette system opretholdes, så er al den slags lovgivning overhovedet meningsløs.

Det andet punkt, som jeg skal gøre opmærksom på her, er den enkle kendsgerning, at rammen for realkredit sprænges ved, at man under en ny tids betingelser ikke siger, at den realkredit, som vi har i de nuværende institutioner, skal finansiere produktiv virksomhed, byggeri, ombyggeri, modernisering og byggemodning og intet som helst andet. Det er den eneste reelle vej at nå frem til en sanering af realkreditte og hidkalde en stigning i obligationskurserne, som igen var forudsætningen for det forlig, som blev sluttet her.

Nu skal jeg ikke trætte med tal, for det er kendt alle vegne, hvad det er realkreditte gang på gang i sine bestræbelser og sidst realkreditforliget knækkede halsen på. Det er den enkle kendsgerning, at man i stedet for at finansiere produktiv virksomhed finansierer jordspekulationen. Derfor burde selvfølgelig jordprisen, når man alligevel på ejendomsskemaerne har en adskillelse mellem grund og ejendommen som helhed, holdes uden for den almindelige finansiering gennem realkreditinstitutionerne. Her havde man brug for en mere kortfristet ordning, f. eks. gennem hypotekbanken derved, at man over en kortere årrække finansierede jorddelen. Nu ved jeg godt, at det ville fordyre huslejen, hvis man ikke traf sideløbende foranstaltninger. Her vil jeg synes, at det kunne være nyttigt, at det offentlige holdt op med at finansiere jordspekulation derved, at man opretholder bestemmelser inden for skattelovgivningen om, at rente på opkøbt jord fradrages på skattebilletten.

Jeg kan ikke indse, at de andre ting, der har været nævnt, hører til her. Der er blevet talt om det, men der findes lejligheder nok,

[Kai Moltke.]

hvor de kan fremdrages. Jeg vil i betragtning af, at vi her har den første afløsning af et hul i den nuværende realkreditordning, forudse, at det er noget, vi vender tilbage til. Før vi får en sådan adskillelse mellem spekulation og produktiv virksomhed, vil vi dukke ind i stadig nye realkreditkriser.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen):

Hr. Kampmann stillede mig et konkret spørgsmål vedrørende udvalget til belysning af kapitalmarkedet. Jeg vil gerne sige, at dette udvalg jo ikke bare har den opgave at nedskrive nogle betragtninger af mere teoretisk karakter; men at foretage nogle konkrete, statistiske undersøgelser, og det tager derfor nødvendigvis en lille smule tid.

Jeg vil gerne nævne som eksempler på, hvad udvalget har beskæftiget sig med i de måneder, det har været i gang, først, at man har arbejdet med en oversigt over kursudviklingen i omsætningen af pantebreve i de sidste 10 år og dermed den effektive kredittorrente på pantebrevene sammenlignet med obligationskursudvikling og udviklingen i den effektive rente. Man får også gennem et sådant materiale en vis belysning af regionale renteforskelle her i landet o. lign. Man har endvidere rettet henvendelse til et betydeligt antal større pengeinstitutter og vekselere for at få belyst omsætningen af pantebreve, hvor stor den er, og hvordan den fordeler sig mellem forskellige typer af institutter og virksomheder, fortjenstmargen og lignende forhold. For det tredje har man forsøgt at få kastet lys over, hvad låntagere må betale i rente, hvis de benytter sig af lånepantebreve. Der er sendt spørgeskemaer til et meget betydeligt antal personer, som i efterårets løb har fået tinglyst sådanne pantebreve i deres ejendom, for at få oplyst om vilkårene for disse pantebreve, kurs, løbetid og andre vilkår. Det er mit indtryk, at det tager sin tid med at få svarene hjem på disse spørgeskemaer til privatpersoner, men det er altså i gang.

Man har endvidere været i forhandling med ligningsdirektoratet for at få en sammenligning mellem de to sidste ejendomsvurderinger, august 1965 og august 1969, og finde ud af, hvordan væksten i de mellemliggende fire år har været i de forskellige typer af tinglyst gæld, også i håb om derved

at få et vist indtryk af afgang af pantebreve. Vi har jo gennem Nationalbankens statistik, der bygger på tinglysningerne, et indtryk af bruttotilgangen, men vi ved ikke meget om, hvor hurtigt de forsvinder.

Dette arbejde er som sagt i gang og befinder sig i øjeblikket på mere eller mindre fremskredne stadier. I kommissoriet åbnes der mulighed for, at man kunne afgive betænkning i flere afdelinger, og der vil fremkomme et første materiale fra udvalget, når vi er kommet længere hen på foråret.

Hr. Kampmann spurgte også til to andre udvalg. Om det såkaldte ågerudvalg, som henhører under justitsministerens ressort, er jeg i stand til at oplyse, at man er meget nær ved at være færdig; jeg forstår, at et udkast til betænkning er gået til sætning, og at det altså skulle være færdigt i nær fremtid. Dernæst udvalget, der blev nedsat i forbindelse med Boss-sagen. Det henhører under handelsministerens ressort, men jeg kan oplyse om det, at udvalget vil fremkomme med en delbetænkning, der vil omfatte problemer i forbindelse med factoring og leasing, engang i løbet af foråret. Så vidt disse faktiske oplysninger, så vidt jeg har kunnet fremskaffe dem.

Hr. Kampmann benyttede lejligheden til at redegøre for socialdemokratiets tanker om et kapitalmarkedsråd og en investeringsbank efter linjer, der tidligere har været lejlighed til at drøfte her i salen. Jeg skal nøjes med at sige, at vi er alle interesseret i og enige i nødvendigheden af at forsøge at fremme opsparing og investering, men uenigheden ligger i spørgsmålet om måden, det bedst gøres på. Vi er fra regeringens side ikke principielt af den opfattelse, at man ikke kan benytte sig af statslige fonds eller statslige initiativer på visse punkter. Vi gik i fjor ind for oprettelsen af den sociale fond, og fonden til fremme af industriel udvikling er jo sat ind netop med henblik på det område, hr. Kampmann også nævnte, nemlig investeringer i produktudvikling, forskning osv.

Uenigheden kommer, når det drejer sig om, hvem der skal dirigere investeringernes retning. Herom skal jeg kun sige, at jeg tror ikke, man ved et kapitalmarkedsråd eller en statslig bank kan fremme det, som må være hovedopgaven, nemlig at fremme investeringerne på eksportsiden eller i de import-

[Økonomiministeren.]

konkurrerende erhverv. Jeg tror faktisk, at denne opgave løses bedst gennem privat initiativ og gennem den bedømmelse, som sker gennem vore pengeinstitutter af lånsørgernes ideer og kvalifikationer. Jeg er bange for, at hvis man overlader prioriteringen af kapitalens anvendelse til et offentligt organ, kan det meget let føre til, at det tværtimod bliver en række hjemmemarkedsinvesteringer, som der står betydelige grupper bag ved og er interesseret i, der får fortrinet.

Ordføreren for forespørgerne (Kampmann): Jeg vil indledningsvis takke boligministeren for hans redegørelse i anledning af forespørgslen. Vi var måske ikke kommet i den processuelle situation, vi nu står i, hvis man havde taget forespørgslen først på dagsordenen og derefter lovforslaget fra boligministeren. Tidsmæssigt var forespørgslen jo stillet først, og jeg går ud fra, at bl. a. foranlediget af den forespørgsel, som vi stillede, kom boligministerens forslag. Derfor er der måske noget i debatten, som er kommet en smule hulter til bulter, men vi kan dog prøve at se det lidt i en helhed.

Jeg synes, det var meget rimeligt, nu da der er gået ca. $\frac{3}{4}$ år, efter at fem store partier indgik realkreditforliget, at benytte den først givne lejlighed til ligesom at vurdere realkreditforliget, og det er den første lejlighed, vi har haft. Det er årsagen til, at jeg ikke alene har beskæftiget mig med det snævre omkring realkreditten, men også med det lidt videre omkring det øvrige kapitalmarked; det synes jeg der var givet en ganske udmærket lejlighed til.

Jeg vil gentage mit konkrete spørgsmål til boligministeren. Jeg rejste det spørgsmål, om boligministerens lovforslag ville få betydning for andre og nye kreditinstitutter, som bestemt ikke har til hensigt at bryde hverken ord eller ånd i realkreditforliget, om man ikke her kan forvente en godkendelse. Jeg nævnte her de tanker, der har været om et kooperationens kreditinstitut. Kan man forvente en velvillig behandling af dette kreditinstitut? Jeg understreger, at der foreligger ikke nogen som helst form for en Investormotivering eller tilsyarende, der er blot tale om at skaffe adgang for kooperationen til realkredit, på samme måde som

man har gjort for en lang række andre besiddere af fast ejendom.

Til hr. Poul Schlüter har jeg ikke ret mange bemærkninger. Jeg finder det forkert af hr. Poul Schlüter, og jeg finder det forkert af regeringens politikere, hvis man alene på denne foranledning vil diskutere realkreditforliget, uden at se på, i hvor høj grad det drejer sig om forbundne kar på dette område. Derfor var jeg mere tilfreds med hr. Ib Thyregods indlæg, som også inddrog bankerne og sparekasserne. Jeg erkender, at bankloven og sparekasseloven og aktieselskabsloven ikke er ressort, for nogen af de her tilstedeværende ministre, og derfor kan jeg måske ikke regne med at få et svar, men jeg vil alligevel gentage spørgsmålet, fordi der i statsministerens åbningstale er stillet i udsigt en revision både af banklovgivning, sparekasselovgivning og akteiselskabslovgivningen. Kunne vi ikke benytte den situation, vi står i i dag, hvor vi diskuterer penge- og kapitalpolitikken, til at få at vide, hvorledes det går med en revision på disse tre meget væsentlige områder?

Derefter stillede hr. Sigsgaard spørgsmålet, om socialdemokraterne vil støtte — hvis forlydenderne bliver en realitet — generelle huslejeforhøjelser. Jeg kan ganske klart svare, at det vil socialdemokraterne ikke gøre.

Jeg vil godt afslutte med nogle kommentarer til økonomiministerens indlæg. For det første vil jeg takke for de klare besvarelser vedrørende de tre udval, som jeg sigtede til, bl. a. pantebrevsudvalget, der blev nedsat på realkreditforligets foranledning. Jeg hæfter mig ved, at vi kan forvente en delbetænkning her til foråret. Det er måske lidt langt at gå at spørge, om den kortlægning, som delbetænkningen formodentlig må indeholde, i foråret vil give anledning til direkte forslag af reguleringsmæssig art, på samme måde som vi har gennemført det for realkreditinstitutterne, men jeg rejser alligevel spørgsmålet.

Jeg glæder mig også over at konstatere, at det såkaldte ågerudvalg er færdig — betænkningen var ligefrem i trykken — og at Boss-udvalgets særlige undersøgelse af leasing- og factoringssystemerne ligeledes kan blive færdig her i foråret. Det giver os vel mulighed for en mere omfattende kapitaldebat, når en del af det kortlægningsarbejde,

[Kampmann.]

som er sat i gang ikke mindst på vores foranledning, foreligger færdig.

Jeg skal ikke forlænge debatten så meget omkring kapitalmarkedspolitikken på foranledning af økonomiministerens bemærkninger. Når jeg fremkom med mine bemærkninger i første omgang, var det et forsøg på at provokere en lidt mere samlet debat; det lykkedes ikke helt rigtig efter mit skøn.

Må jeg sige, at forskellen på regeringens tanker om fondsdannelse og vores tanker viser sig egentlig meget godt ved den sociale fond, der er blevet oprettet. Den ligner jo i uhyre grad ATP-fonden derved, at midlerne for en helt overvejende dels vedkommende er bundet til passiv anbringelse i obligationer, hvor det er vores klare ønske, at de skal anvendes aktivt til direkte erhvervsinvesteringer. Der er altså en ganske klar forskel her imellem oppositionens opfattelse og regeringspartierne opfattelse.

Ministeren kommenterede ikke selve det synspunkt, at vi i folketinget er ansvarlig for den økonomiske politik — herunder kreditgivnings- og kapitalpolitikken — men at vi ikke besidder en lang række instrumenter, som er nødvendige at besidde, hvis vi virkelig skal kunne føre en effektiv kredit- og kapitalmarkedspolitik. Det er et af hovedsynspunkterne, at vi har overladt det til en række institutioner: Nationalbank, banker, sparekasser, forsikringsselskaber ikke så meget at fastlægge rammerne, for det har vi indflydelse på, men at fastlægge, hvad der skal ske inden for disse rammer. Det har vi ikke nogen særlig indflydelse på.

Ministeren udtrykte stor forhåbning til, at man på privat initiativ kunne forsyne f. eks. eksportindustrierne med tilstrækkelig kapital og vel også de hjemmemærkedindustrier, som ligger i konkurrence med udenlandske eksportører, med tilstrækkelig kapital. Men udviklingen bekræfter jo ikke den opfattelse fra økonomiministeren. Man skal ikke have været til mange møder med erhvervsdrivende i dag for at møde idelige klager over, at særlig eksportindustrien ikke kan få tilstrækkelige kapitalmidler tilført, og det er ikke alene, fordi der mangler kapital, men også, fordi vi ikke har indflydelse på de institutioner, som i dag fordeler den knappe kapital.

Jeg beklager i og for sig, at det ikke lyk-

kedes ved denne lejlighed at få en mere omfattende diskussion om kapitalmarkedsproblemerne. Vi havde ikke lagt op til, at det skulle være en monolog, at vi alene skulle fremlægge vores synspunkter. Vi er i høj grad også tilhængere af en dialog; og det kræver ligesom lidt konstruktivt også fra regeringens side.

Boligministeren (Hastrup): Jeg skal kort sige til hr. Sigsgaard, som spurgte, om en ny huslejeforhøjelse forestod, idet han henviste til nogle rygter, som han havde fået forelagt, at der arbejdes ikke i regeringen med en generel forhøjelse af huslejen. Boliglovgivningen kommer i henhold til boligforliget til revision i 1973-74, og forud for den tid må der naturligvis foretages overvejelser; disse overvejelser er ikke indledt på nuværende tidspunkt.

Hr. Kampmann omtalte rækkefølgen i behandlingen henholdsvis af lovforslaget og af forespørgslen. Jeg kan naturligvis ikke vurdere, hvorfor forslaget er kommet på dagsordenen før forespørgslen, det tilkommer ikke mig at blande mig i den side af sagen, men jeg tror, vi kan trøste hinanden med, at der i dette tilfælde var tale om to sjæle og én tanke. Så meget er i hvert fald fuldstændig givet, at på det tidspunkt, hvor jeg henvendte mig til hr. Kampmann og meddelte ham, at regeringen havde til hensigt at fremsætte lovforslag på dette område, var jeg ikke vidende om, at hr. Kampmann ville fremkomme med en forespørgsel i folketinget; og et stykke tid forinden havde jeg forberedt lovforslaget gennem en skrivelse til regeringens økonomiudvalg.

Hvad angår selve den konkrete sag, som lovforslaget handler om, og som forespørgslen også konkret handler om, synes jeg i og for sig, at diskussionen i dag har givet en grundig belysning af, hvordan partierne ser på denne konkrete sag.

Samtidig med at hr. Kampmann vil have mig til at sætte en bestemmelse ind i loven, hvad jeg altså har foreslået, hvorefter jeg får ret til at godkende også andre institutter end dem, som boligministeren hidtil har skullet godkende, altså med den bagtanke fra hr. Kampmanns side og også fra min side, at disse institutter ikke skal godkendes, så vil han minsandten her fra talerstolen have mig til at godkende et andet insti-

[Boligministeren.]

tut. Det tør jeg ikke love ham. Jeg har ikke hørt noget om det pågældende institut før nu. Det er måske min fejl, jeg burde måske have været omhyggeligere, hvis det har været omtalt i aviserne. Jeg har ikke hørt noget om et sådan institut; jeg ved ikke, på hvilken plads et sådan institut vil ligge, og det er da i hvert fald den første forudsætning, at jeg har et kendskab til det.

Dernæst vil jeg minde om, at én af de ting, som opnåedes ved realkreditforliget, var en administrativ forenkling. I betænkningen er udtrykkelig beskrevet, at man vil have antallet af institutter reduceret og reduceret væsentligt, og det arbejde har fundet sted, siden loven blev vedtaget — ikke uden gråd og tænders gnidsel — således at antallet af institutter nu synes at blive reduceret væsentligt i forhold til, hvad de var på det tidspunkt, da vi begyndte at arbejde med reformen. Allerede af den grund ville jeg være betænkelig ved, at man nu skulle begynde at godkende nye institutter. Men det er klart, at efter lovforslaget har man pligt til at søge boligministeriet, og man har også ret til at få sine ansøgninger seriøst behandlet.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om børnetandpleje.

Valgt blev: *Ulla Worm, Karen Thuroe Hansen, Asger Jensen, Lis Møller, Anna Sejerøe-Olsen, A. Chr. Andersen, Kofoed, Valbak, Amtoft, Samuelsen, Grete Hækkerup, Thomas Have, Waldemar Laurson, Ejner Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Karl Max Rasmussen og Gunhild Due.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til kunstmuseer og forslag til lov om ændring af lov om kulturhistoriske lokalmuseer har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Karl Max Rasmussen har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse, hvor mange kommuner der har udnyttet muligheden for at give en ekstra time i legemsøvelser på 3., 4. og 5. klassesetrin i skoleåret 1970-71, og vil ministeren medvirke til, at der gives øgede muligheder for legemsøvelser i skolerne i fremtiden?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 25. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af postloven.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om dækning af privatbarnernes pensionsforpligtelser.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat. (Ændring af beskatningsprocenter m. v.).

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af afskrivningsloven.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Medarbejderaktier).

6) *Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter.

Mødet hævet kl. 15.11.

79. møde.

Torsdag den 25. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om totalisatorspil.

Boligudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om brandsikring af bygningskonstruktioner. Eksemplarer vil blive omdelt.

Fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Ninn-Hansen): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om totalisatorspil.*

I 1968 gennemførtes en lempelse af totalisatorafgiften ved en udbygning af fradragsordningen i lovens § 2, stk. 2. Årsagen hertil var, at væddeløbsbanernes økonomi var forringet på grund af stigende driftsudgifter.

Den lettelse i banernes økonomi, som denne ændring betød, blev desværre af kort varighed, idet banernes driftsudgifter siden 1968 er steget stærkt, medens indtægterne ikke har vist en hertil svarende stigning. Både hestevæddeløbs- og cykelbanerne har derfor anmodet om ændring af totalisatorloven, da flere baner ellers i løbet af få år står foran lukning.

På baggrund af denne udvikling foreslås det at nedsætte den del af indskudssummerne, der mindst skal anvendes til gevinster til spillerne, således at banerne får mulighed for at disponere over yderligere 4 pct. af omsætningen til dækning af driftsudgifterne. Den foreslåede ordning indebærer ingen ændring i det offentliges indtægter af totalisatorafgiften, men betyder alene en omfordeling af spilleindtægterne mellem spillerne og banerne.

Forslaget går nærmere ud på, at der af omsætningen ved vinder- og pladsspil skal anvendes mindst 65 pct. og ved andet spil mindst 60 pct. til gevinster mod nu hen-

holdsvis 69 pct. og 64 pct. Jeg understreger, at det kun er minimumssatserne, der ændres, således at banerne kan anvende en større del af omsætningen til gevinster, hvis de ønsker det.

Med disse ord skal jeg anbefale forslaget til velvillig behandling i det høje ting, idet jeg samtidig skal henstille til tingets afgørelse, om forslaget kan gennemføres i denne samling. Som det vil fremgå af baggrunden for forslagets fremsættelse, ville det være en hjælp for banerne, om den foreslåede ordning snart kunne få virkning.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af postloven.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 68) findes i tidenden sp. 5031).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Arne Larsen: Da vort ændringsforslag om at give postvæsenet en bemyndigelse til at udarbejde konkrete planer om at tage en postsparekasse med ind under sine virksomheder jo faldt her i tirsdags efter en noget mærkelig afstemning, hvor den socialdemokratiske gruppe havde tre standpunkter — hvad der kom ret overraskende for os — og da lovforslaget indeholder store prisstigninger på porto'en, ca. 35 mill. kr. — man skulle jo ikke synes, at det var statens opgave at gå i spidsen med prisforhøjelser — og da lovforslaget i øvrigt betyder, at staten skærer ned på sine serviceydelser og sparer penge fremover ved at lægge byrderne over på befolkningen i tilsvarende grad, kan socialistisk folkeparti ikke støtte dette lovforslag, hvorfor vi her ved tredje behandling vil stemme imod.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 121 stemmer mod 7; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.